

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

Sako- ja umpikaivolietteen kuljetusjärjestelmän tarkastelu

Jokilaaksojen jätelautakunta 02.05.2018 § 9

Jätelaki (646/2011) on tullut voimaan 1.5.2012.

Jätelain 5. luvussa säädetään kunnan järjestämästä jätehuollosta.

Kunnan on järjestettävä seuraavien, muiden kuin vaarallisten jätteen jätehuolto (Jätelaki 32 §):

1. vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete;
2. sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulutustoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte;
3. valtion, kuntien, seurakuntien ja muiden julkisoikeudellisten yhteisöjen sekä julkisoikeudellisten yhdistysten hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä muu kuin 2 kohdassa tarkoitettu yhdyskuntajäte;
4. liikehuoneistossa syntyvä yhdyskuntajäte, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä 1-3 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa;
5. muu yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä 1-4 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa alueellisessa putkikeräys- tai muussa vastaavassa keräysjärjestelmässä.

Kunnan on lisäksi järjestettävä asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely. Maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely kuuluu kunnan vastuulle, jollei kysymys ole kohtuuttomasta määrästä.

Kunnan järjestämisvelvollisuus ei koske jätettä, joka toimitetaan jätelain 6 tai 7 luvun mukaisesti tuottajan tai jakelijan järjestämään jätehuoltoon.

Yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä, mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete, sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä (JL 6 § 1 mom, kohta 2).

Kunnalla on eräissä tapauksissa velvollisuus järjestää myös muun kuin edellä mainitun jätteen jätehuolto (33 §).

Kunnan jätehuoltopalvelujen laatuvaatimuksista on säädetty jätelain 34 §:ssä. Kunnan on jätehuolloin järjestämissä huolehdittava siitä,

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

että:

1. käytettävissä on tarpeen mukaan kiinteistöittäinen jätteenkuljetus;
2. käytettävissä on riittävästi vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisia vastaanottopaikkoja, jotka ovat vaivattomasti jätteen tuottajien saavutettavissa;
3. käytettävissä on riittävän monipuoliset muut jätehuoltopalvelut, kuten etusijajärjestyksen mukainen mahdollisuus jätteen erillis-keräykseen;
4. jätteen keräys ja kuljetus järjestetään ja mitoitetaan siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin syntyvän jätteen määrää ja laatua;
5. jätteenkuljetuksen ja jätteen alueellisen vastaanoton järjestelyistä tiedotetaan riittävästi ja riittävän usein.

Kunnan on huolehdittava siitä (*kiinteistöittäinen jätteenkuljetus*), että edellä todettu, jätelain 32 §:ssä tarkoitetun jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanottopaikasta joko kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena (JL 36 §) tai kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena (37 §). Kunta voi lisäksi näiltä osin huolehtia erilliskerätyn pakkausjätteen kiinteistöittäisestä kuljetuksesta tuottajan järjestämään jätehuoltoon.(JL 35 §)

Kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta huolehtiminen on olennainen osa lakisääteiseen velvollisuuteen perustuvaa kunnan järjestämää jätehuoltoa. Se on julkista välttämättömyyspalvelua, jonka on toimitettava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla. Tämän varmistamiseksi jätelain 35 §:ssä säädetään yleiset vaatimukset, jotka kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen on täytettävä valitusta kuljetusjärjestelmästä riippumatta.

Nämä vaatimukset ovat:

1. Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.
2. Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä.
3. Jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Lisäksi jätelaki edellyttää, että jätteen kuljettajan on oltava hyväksytty jätelain 96 §:n mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin.

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

Jokilaaksojen jätelautakunta on 10.12.2015 § 36 päättänyt lautakunnan koko toimialueella voimassaolevista jätehuoltomääräyksistä. Ne ovat tulleet voimaan 1.1.2016.

Ensisijaisesti kunnan on järjestettävä kiinteistöittäinen jätteenkuljetus (JL 36 §, *kunnan järjestämä jätteenkuljetus*). Jätteen saa tällöin ottaa kuljetettavakseen vain kunta tai jätteen kuljettaja, joka toimii kunnan lukuun. Yleensä toimijana on kuntien omistama jäteyhtiö.

Kunta voi päättää (JL 37 §), että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (*kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus*), jos:

1. tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin;
2. jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
3. päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kunta voi päättää, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus koskee lajiltaan tai laadultaan tietyntyyppistä jätettä.

Kunnan on seurattava ja valvottava edellä tarkoitettua, kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta koskevan päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

Ennen edellä tarkoitetun päätöksen tekemistä tai muuttamista on varattava kaikille, joiden oloihin päätöksenteolla on huomattava vaikutus, mahdollisuus saada tietoa ja lausua mielipiteensä asiasta (JL 38 §). Vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta säädetään hallintolain (434/2003) 41 §:ssä. Kunnan on tiedotettava päätöksestään yleisesti kuntalaisille ja julkaistava päätös tietoverkossa.

Hallintolain 41 §:ssä todetaan, että jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työnteekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Jätelain 149 §:n mukaan kunnan, jossa vuoden 1993 jätelaissa tarkoitettu järjestetty jätteenkuljetus uuden lain voimaan tullessa hoide-

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

taan sopimusperusteisena jätteenkuljetuksena, on tarkasteltava jätteenkuljetuksen järjestämistä uuden jätelain 37 §:n 1 momentissa (ks. edellä) säädettyjen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusten edellytysten perusteella ja tehtävä asiassa päätös viimeistään vuoden kuluessa lain voimaantulosta (ts. 1.5.2013 mennessä). Jos päätöksellä siirrytään kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisesta. Se voi tapahtua aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä ja viimeistään viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Asiassa on toimivaltainen jätelain 23 §:ssä tarkoitettu kunnan jätehuoltoviranomainen, siis jätelautakunta.

Alueen kunnat ovat perustaneet jätehuollon palvelutehtävien tuottamiseksi kuntien kokonaan omistaman Vestia Oy:n (aiemmin Jokilaaksojen Jäte Oy). Jätelautakunnan toimialue määräytyy Vestia Oy:n toimialueen mukaan.

Vestia Oy:n osakaskokous on 30.10.2015 hyväksynyt yhtiön uuden osakassopimuksen. Kaikki kunnat ovat sen hyväksyneet. Sopimus on vielä lainvoimaa vailla, yksityishenkilön valituksen vuoksi. Sopimuksen kohdassa 2.1 todetaan:

"Yhtiön tehtävänä on hoitaa osakaskuntien puolesta jätelaissa kunnille säädetty jätehuollon palvelutehtävät lukuun ottamatta sako- ja umpikaivolietteiden jätehuoltoa. Yhtiö voi kuitenkin ottaa hoitaakseen edellä tarkoitettujen lietteiden jätehuollon siltä osin kuin siitä erikseen päätetään ja sovitaan."

Kunnat ovat yhteistä lautakuntaa koskevassa sopimuksessa antaneet jätehuollon viranomaistehtävät lautakunnalle siten kuin jätelaissa säädetään. Näin ollen lautakunta ratkaisee myös sako- ja umpikaivolietteiin liittyvät viranomaistehtävät, kuten päättää näiden jätteiden kuljetusjärjestelmästä.

Sako- ja umpikaivolietteen kuljetus siis tapahtuu tällä hetkellä lautakunnan koko toimialueella kumoutuneen jätelain tarkoittamalla tavalla sopimusperusteisesti.

Jätelautakunnan on tarkasteltava sako- ja umpikaivolietteen kuljetuksen järjestämistä jätelain 37 §:n 1 momentissa säädettyjen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytysten perusteella. Lautakunta on suorittanut tarkastelun kertaalleen vuonna 2013 (§ 22, 29.4.2013). Lautakunta päätti tuolloin siirtää asian käsittelyä. Siirtopäätös liittyi lähinnä jätteenkuljetusta koskevaan rekisteriin tarvittavien tietojen kokoamiseen alan yritysillä.

Asian valmistelussa on otettu huomioon ympäristöministeriön vuonna 2015 julkaisema *Jätelakiopas, Yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavat*

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

säännökset (Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2015) sekä ns. jätteenkuljetusjärjestelmäpäätöksiä koskeva oikeuskäytäntö.

Lautakunta on vuonna 2013 laatinut asian aiempaan käsittelyyn liittyen aineiston *Sako- ja umpikaivolietteen kuljetusjärjestelmän tarkastelu*. Viime vuonna lautakunta teetätti vastaavan selvityksen Pöyry Finland Oy:llä (*Jokilaaksojen jätelautakunta. Selvitystyö sako- ja umpikaivolietteiden jätteenkuljetusjärjestelmän nykytilasta*).

Asian vireilläolosta ilmoittamisesta ja vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta on huolehdittava siten kuin hallintolaissa ja jätelain 38 §:ssä on säädetty. Tämä merkitsee mm. riittävän laajaa vireilläolosta ilmoittamista sekä lausunnonantomahdollisuuden varaamista toimialueen kunnille ja kuntien terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaisille sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

JÄTELAUTAKUNNAN ESITTELIJÄ: Jätelautakunta päättää

1. kuuluttaa asian vireilläolosta 21.5. - 29.6.2018 välisen ajan kuntien virallisilla ilmoitustauluilla ja Ylivieskan kaupungin internetsivuilla sekä ilmoittaa siitä kuntien määräämissä ilmoituslehdissä ja varata niille henkilöille, joiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin asian ratkaisemisella voi olla huomattava vaikutus, mahdollisuuden lausua mielipiteensä asiasta;
2. ilmoittaa erikseen asian vireilläolosta jätehuoltorekisteriin hyväksytyille alueella sako- ja umpikaivolietettä kuljettaville yrityksille, kuntien vesihuoltolaitoksille ja Vestia Oy:lle;
3. varata alueen kunnille, kuntien terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaisille sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille mahdollisuuden antaa asiassa lausuntonsa, ja
4. että em. mielipiteet, kannanotot ja lausunnot tulee toimittaa kirjallisina tai sähköisesti jätelautakunnalle viimeistään 29.6.2018, mihin saakka asiaan liittyvä valmisteluaineisto on nähtävillä.

JÄTELAUTAKUNTA: Hyväksyttiin.

Jokilaaksojen jätelautakunta 18.09.2018 § 14

Kuljetusjärjestelmän tarkastelua koskeva kuulemis- ja lausuntoaika on päättynyt 29.6.2018. Asiassa on jätetty yhteensä 27 lausuntoa. Lisäksi mielipiteitä on kaikkiaan 29 kpl, joista kolme on järjestöiltä,

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

kuusi yrittäjiltä ja 20 kuntalaisilta.

Jätelautakunnan on syytä käydä läpi asiaan liittyvää valmisteluaineistoa ennen kuin asia tulee lautakunnan ratkaistavaksi.

JÄTELAUTAKUNNAN ESITTELIJÄ: Jätelautakunta tutustuu asiaansa syntyneeseen aineistoon.

JÄTELAUTAKUNTA: Lautakunta tutustui kertyneeseen aineistoon ja keskusteli asian jatkovalmistelusta. Ennen kokousta kuultiin asiantuntijana Timo Lehtoa Pöyry Finland Oy:stä.

Jokilaaksojen jätelautakunta 04.12.2018 § 21

Asian tarkastelussa käytetty aineisto

Pöyry Finland Oy on päivittänyt lautakunnan toimeksiannosta tekemänsä selvityksen "*Jokilaaksojen jätelautakunta. Selvitystyö sako- ja umpikaivolietteiden jätteenkäsittelyjärjestelmän nykytilasta*".

Jätelautakunnan asian valmistelun aikana saamat lausunnot ja mielipiteet on koottu asiakirjaan "*Jokilaaksojen jätelautakunta. Sako- ja umpikaivolietteet, kuljetusjärjestelmää koskeva tarkastelu. Lausunnot ja mielipiteet*".

Tarkastelun vertailutietona on käytetty Jokilaaksojen jätelautakunnan 29.4.2013 päivättyä muistiota "*Asumisessa syntyvän sako- ja umpikaivolietteen kuljetusjärjestelmän tarkastelu*".

Lisäksi kuljetusjärjestelmään tarkasteltaessa on ollut käytettävissä kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta kuljettajilta vuodesta 2012 alkaen saadut ns. kuljetustiedot. Käytettävissä ovat samoin olleet Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimittamat päätösotteet kuljetusyritysten merkitsemisestä jätehuoltorekisteriin (jätteen ammattimainen kuljettaminen tai jätteen välittäminen, jätelaki 94 – 96 §), siltä osin kuin ilmoitettu toiminta on koskenut sako- ja umpikaivolietteitä ja Jokilaaksojen jätelautakunnan toimialuetta.

Jätelautakunta on pyytänyt liitemääriä koskevat tiedot toimialueensa kuudessa kunnassa toimivalta, lietteiden vastaanotosta huolehtivalta Vesikolmio Oy:ltä arvioidakseen, Pöyry Finland Oy:n selvityksen tietojen lisäksi, vastaanotettujen sako- ja umpikaivolietteiden määriä ja niiden vuosittaista kehittymistä.

Kunnan jätehuoltomääräykset

Jokilaaksojen jätelautakunta on 10.12.2015 § 36 hyväksynyt jätelain (646/2011) 91 §:n nojalla koko toimialuettaan koskevat jätehuolto-

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

määräykset. Ne ovat lainvoimaiset ja ovat tulleet voimaan 1.1.2016. Määräysten 34 §:ssä todetaan asumisessa syntyvistä ja muista kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvista lietteistä mm. seuraavaa:

"Saostuskaivosta, pienpuhdistamojen lietetiloista ja muista vastaavista jätevesiliete on poistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Lieite on poistettava valmistajan antamien ohjeiden mukaan tätä vähimmäisvelvoitetta useammin saostussäiliöistä, joita käytetään käymäläjätevesiä sisältävien jätevesien käsittelyyn.

Umpisäiliöitä ja niiden täyttymistä sekä täyttymishälyttimeen toimintaa on seurattava säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Umpisäiliöt on tyhjennettävä tarvittaessa. ...

Fosforinpoistokaivot on tarkistettava säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa. Fosforinpoistokaivot on tyhjennettävä tarvittaessa.

Kiinteistön haltijan on pidettävä kirjaa lietteenpoistosta.

Jätevesilietteen, umpisäiliöiden jätevedet sekä erotuskaivojen lietteet saa luovuttaa kuljetettavaksi vain sellaiselle toimijalle, joka on hyväksytty jätelain mukaiseen jätehuoltorekisteriin.

Jätevesilietteet, umpisäiliöiden jätevedet sekä muut vastaavat lietteet on toimitettava kunnan osittamaan vastaanottoaikaan."

Jätehuoltomääräysten 35 §:ssä on määrätty lietteiden omatoimisesta käsittelystä. Pykälässä todetaan muun muassa, että jätevesilietteen omatoimisesta käsittelystä on aina tehtävä etukäteen kirjallinen ilmoitus jätehuoltoviranomaiselle. Omatoiminen käsittely on kielletty lukuun ottamatta pykälässä todettuja tilanteita. Lieite on mm. aina käsiteltävä kuvatulla tavalla ennen sen levittämistä peltoon.

Jätehuoltomääräysten 31 § on annettu kuljetusrekisteristä ja tietojen toimittamisesta sitä varten. Määräyksen mukaan *"jätteenkuljettajan on luovutettava jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöittäin ja jätelajeittain eriteltyt tyhjennystiedot kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa kuljetetuista jätteistä. Tiedot on toimitettava jätehuoltoviranomaiselle vähintään kerran vuodessa tai sen edellyttämän aikataulutuksen mukaisesti. Luovutettavien tietojen sisällöstä määrätään jäteasetuksen 26 §:ssä. Tiedot on toimitettava tekstinkäsittely- tai taulukkolaskentaohjelmalla muokattavissa olevassa muodossa. Tietojen tulee olla muokattavissa ilman lisäohjelmia tai koodityökaluja."*

Kuljetustietojen toimittaminen jätelain 143 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin

Jätelautakunta on vuosittain pyytänyt ELY-keskuksilta saamiensa tietojen perusteella ns. kuljetustietoja lietteiden kuljetusta harjoittavilta yrityksiltä. Tietoja ei ole saatu kaikilta yrityksiltä ja osa yrityksistä on ilmoittanut, etteivät harjoita tässä tarkoitettua toimintaa. Esimer-

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

kiksi vuodelta 2017 pyydetty tiedot on toimittanut jätelain 39 §:n, valtioneuvoston asetuksen jätteistä (179/2011) 26 §:n sekä edellä todettujen jätehuoltomääräysten edellyttämällä tavalla kolme alan yritystä. Tietoja on antanut kaikkiaan noin 20 yritystä. Tietoja on annettu mm. siirtoasiakirjojen jäljennöksinä, osoiteluetteloina ja asiakasluetteloina. Kaksi yritystä ilmoitti, ettei voi luovuttaa tietoja EU:n tietosuoja-asetuksen vuoksi. Jätelautakunta jatkaa asiakokonaisuuden käsittelyä erikseen.

Edellä tarkoitettujen tietojen toimittamisessa ei ole tapahtunut oleellista muutosta vuonna 2013 tehtyyn arviointiin nähden.

Tiedot sako- ja umpikaivolietteidien määristä ja niiden kehittymisestä

Pöyry Finland Oy on tarkastellut laatimassa raportissa mm. jätelautakunnan toimialueella olevien, asumisessa syntyviä lietteitä tuottavien kiinteistöjen määriä kuntakohtaisesti, samoin kuin lietteiden määriä sekä niiden vastaanottoa, käsittelyä ja hyödyntämistä.

Lisäksi liettemääriä kuvaavia tietoja on siis pyydetty kuuden kunnan (Alavieska, Haapajärvi, Kalajoki, Nivala, Sievi ja Ylivieska) alueella jätevesihuollosta kuntien puolesta vastaavalta Vesikolmio Oy:ltä. Edellä mainittujen kuntien jätevesihuolto (jäteveden johtaminen siirtolinjoissa sekä sako- ja umpikaivolietteidien vastaanotto ja jäteveden puhdistaminen) siirtyivät vuoden 2008 alusta ko. yhtiölle. Näiden kuntien alueelta kerätyistä liettemääristä on luotettavaa, mitattua tietoa vuodesta 2009 alkaen. Yhtiöltä pyydettiin tiedot vastaanotetuista sako- ja umpikaivolietteistä vuosina 2009 – 2018.

Vuosi	sakokaivoliete m ³	%	umpikaivoliete m ³	%	yhteensä
2009	8 392,18	45,5	10 066,24	54,5	18 458,42
2010	9 676,97	43,4	12 604,68	56,6	22 281,65
2011	10 525,38	45,9	12 426,84	54,1	22 952,22
2012	11 169,24	39,1	17 368,90	60,9	28 538,14
2013	13 449,01	55,8	10 664,49	44,2	24 113,50
2014	13 499,49	55,7	10 740,53	44,3	24 240,02
2015	12 649,67	54,5	10 561,68	45,5	23 211,35
2016	12 416,00	55,6	9 924,90	44,4	22 340,90
2017	11 638,15	53,4	10 161,82	46,6	21 799,97
2018 (6.)	6 137,15	51,2	5 857,91	48,8	11 995,06
Yht.	109 553,24	49,8	110 377,99	50,2	219 931,23

Himangan ja Kalajoen kunnat tekivät kuntaliitoksen vuoden 2010 alusta lukien. Em. kuntien väestömäärä oli 30.4.2018 yhteensä 53 438 henkeä, kun sen 31.12.2010 oli 53 373. Muiden kuntien väestö pieneni,

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

mutta Ylivieskan kasvoi 1209 hengellä. Kaikkien jätelautakunnan toimialueen 16 kunnan väestö oli 31.12.2010 yhteensä 99 122 henkeä ja 30.4.2018 väkiluku oli 95 737 (- 3385). Suurimmat väestötappiot tulivat tämän runsaan seitsemän vuoden aikana Siikalatvalla (- 12,6 %), Pyhäjärvellä (- 9,2 %), Kärämäellä (- 9,1 %), Toholammilla (- 8,9 %) ja Merijärvellä (- 7,3 %).

Saatujen tietojen perusteella vastaanotetut lietemäärät ovat olleet viime vuosina hienoisessa laskussa, mikä johtunee asutuksen painottumisesta viemäroinnin piiriin ja vesihuollon toiminta-alueiden laajentumisesta. Useimpina vuosina lähes puolet lietteestä on purettu vastaanottopisteisiin umpikaivolietteenä. Ympäristönsuojeluviranomaisilta saatujen arvioiden mukaan esimerkiksi Nivalassa ja Sievissä olisi umpikaivoja kummassakin noin 50 asuinkiinteistöllä ja Ylivieskassa vain yksittäisissä talouksissa. Vesikolmio Oy:n vuoden 2018 hinnaston mukaan vastaanotetun sakokaivolietteen hinta on 14,88 €/m³ alv 24 % (12,00 €/m³ alv 0 %) ja umpikaivolietteen 6,82 €/m³ (5,50 €/m³ alv 0 %). Vastaavaa porrastusta hinnoittelussa on myös Haapavedellä, Pyhäjärvellä, Siikalatvalla ja Toholammilla kun taas Kannuksessa, Kärämäellä, Merijärvellä, Oulaisissa ja Pyhäjoella umpi- ja sakokaivolietteilistä peritään sama hinta.

Joka tapauksessa väestön pieneneminen sekä viemäriverkoston ja vesihuollon toiminta-alueiden laajeneminen vähentänevät tulevaisuudessa vastaanotettuja lietemääriä.

Vestia Oy:n asema

Jokilaaksojen jätelautakunnan toimialue määräytyy jätelain 23 §:n perusteella 16 kunnan perustaman Vestia Oy:n toimialueen mukaan, koska nämä kunnat ovat siirtäneet jätelain 43 §:n mukaisesti kuntansa jätehuollon järjestämiseen liittyvän palvelutehtävän hoidettavaksi tässä omistamassaan yhtiössä.

Vestia Oy:n vastattavaksi siirretty palvelutehtävä on määritelty yhtiön osakassopimuksen kohdassa 2.1, jossa todetaan: *"Yhtiön tehtävänä on hoitaa osakaskuntien puolesta jätelaissa kunnille säädetyt jätehuollon palvelutehtävät lukuun ottamatta sako- ja umpikaivolietteiden jätehuoltoa. Yhtiö voi kuitenkin ottaa hoitaakseen edellä tarkoitettujen lietteiden jätehuollon siltä osin kuin siitä erikseen päätetään ja sovitaan."*

Nykytilan kuvaus

Pöyry Finland Oy:n laatimassa raportissa on kuvattu lietteiden jätehuollon nykytilaa lautakunnan toimialueella. Tiivistetysti voidaan todeta seuraavaa:

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

Nyt käytössä olevasta ns. sopimusperusteisesta **kuljetusjärjestelmästä** ei ole kunnissa tehty varsinaisia päätöksiä vaan toiminta on kehittynyt vallinneen käytännön mukaisesti.

Kuljetusyrityksiä toimii alueella jätehuoltorekisterin mukaan 25, joista arviointia varten haastateltiin 20. Kussakin kunnassa toimii 1 – 4 kuljetusyritystä, joten kilpailutilanne vaihtelee kunnittain. Uusia yrityksiä ei ole tullut ja osa nyt toimivista suunnittelee haastattelutietojen perusteella yrityksensä myymistä tai lopettamista. Alalla ei koeta olevan vetovoimaa. Sako- ja umpikaivojen tyhjentäminen ja lietekuljetukset ovat useimmilla yrityksillä sivutoimena. Käytössä on sekä traktori- että autokalustoa, joka on varustettu 6 – 14 m³:n suuruisilla säiliöillä. Traktorin toimintasäteenä pidettiin noin 25 km:n etäisyyttä. Traktorilla voidaan käydä olosuhteiltaan vaikeimmissa paikoissa ja kuljetuksia on ajoitettava kelitilanteen mukaan, jotta pihat eivät vaurioituisi. Tärkeäksi palvelumuodoksi koettiin valmius nopeisiin toimeksiantoihin. Epävarmuus hankaloittaa kalustohankintoja. Yritysten lietekuljetuksia koskevat rekisterit ovat vaihtelevia, käytössä on tietojärjestelmiä ja excel-tiedostoja, mutta myös paperiliuskoja. Noudettuja lietemääriä arvioidaan usein kaivojen koon perusteella.

Kiinteistöillä on suhteellisen vähän umpikaivoja. Alueen erityispiirteenä on kattava vesijohtoverkosto, vesiosuuskuntia on perustettu jo varhain. Liittymisaste verkostoon on korkea, 95 – 99 %. Viemäriverkkoja on rakennettu keskustaajamista alkaen vesijohtojen yhteyteen. Kunnissa ei ole olemassa varsinaisia sakokaivorekistereitä, tieto järjestelmistä karttuu mm. rakennuslupien myötä.

Selvityksessä sakokaivojen kokonaismäärää on arvioitu kiinteistöjen kokonaismäärän sekä vesijohtoon ja viemäriin liittyneiden määrien erotuksena.

Ajojärjestelyistä yritykset ovat haastateltaessa todenneet, että suurin osa kuljetuksista tilataan yksitellen. Vakiotyhjennyksiä on siten vähän. Tilauksen toimitusaika on yleensä lyhyt, 2 – 3 vuorokautta. Yrittäjät pyrkivät kuitenkin yhdistelemään kuljetuksia täysien kuormien saamiseksi. Tätä vaikeuttavat kiinteistöjen erilaiset tyhjennystarpeet ja toiminnan satunnaisuus. Itse tyhjennyksissä on vain vähän teknisiä ongelmia, kuten kaivojen huonoon kuntoon liittyviä tekijöitä. Yleisimmin kiinteistön kaivot tyhjennetään kaksi kertaa vuodessa, yli vuoden tyhjennysvälejä on jonkin verran.

Lietteiden toimittamiseksi käsittelyyn on tällä hetkellä vastaanottopiste kaikissa muissa kunnissa paitsi Alavieskassa ja Sievissä. Yritykset kuljettavat pääosan lietteistä lähimmälle puhdistamolle. Tyhjennyskustannukset ovat hieman korkeammat niissä kunnissa, joissa ei ole omaa vastaanottopistettä. Purkupaikat ovat lukittuja, jolloin luvattomia tyhjennyksiä ei pääse tapahtumaan. Peltoon levittäminen on vähentynyt, mutta sitä haastattelutietojen perusteella tapahtuu edelleen. Kuljettajat il-

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

moittivat luovuttavansa siirtoasiakirjakappaleen purkupaikkaan, puhdistamolle. Osa siirtoasiakirjoista on kiinteistö- ja osa kuormakohtaisia.

Palvelun kustannukset muodostuvat lietteiden vastaanottohinnoista ja yrittäjän perimästä tyhjennystaksasta. Raportin laadintahetkellä lietteiden vastaanottohinnat vaihtelivat sakokaivolietteisissä välillä 4,66 – 16,1 €/m³ (alv 0 %) ja umpikaivolietteisissä välillä 1,64 – 14,88 €/m³ (alv 0 %). Haastattelutietojen perusteella yrittäjän perimä hinta vaihtelee välillä 50 – 80 € tyhjennystä kohti. Tällöin kokonaispalvelun (kuljetus ja käsittely) hinta olisi kolmen kuution lietemäärälle 60 – 150 €. Osalla kuljetajista kuljetusmatka vaikuttaa hintaan, osalla on käytössä kiinteä taksa. Laskutus tapahtuu yleisemmin postitse. Haastateltujen mukaan osalla asiakkaista palvelun toimivuus ja luotettavuus on hintaa tärkeämpi tekijä.

Kunnan viranomaiset kokivat ongelmaksi, ettei kattavaa tietoa kuljetusjärjestelmän toimivuudesta ole saatavissa. Valvontaviranomaisiin otetaan yhteyttä lähinnä epäkohdista, kuten lietteiden levittämisestä metsään tai peltoon, hajuongelmista ja ojissa havaitusta lietteestä. Neuvonnan lisäämistä kaivattiin etenkin jätevesijärjestelmien toimivuudesta. Kaivojen tyhjennyksiä ei kyetä valvomaan kiinteistöittäin, koska tarvittavia rekistereitä ja resursseja ei ole. Ongelmia on kuitenkin ilmennyt vähän. Rekisterien avulla voitaisiin varsinaiset väärinkäytökset havaita ja keskittyä niiden hoitamiseen.

Selvityksen johtopäätökset

Pöyry Finland Oy:n selvityksen johtopäätöksissä todetaan, "etteivät edellytykset kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle täyty kaikilta osin Jokilaaksojen jätelautakunnan toiminta-alueella. Tarjolla olevien kuljetuspalvelujen kattavuutta voidaan pitää riittävänä kunnissa, joissa kuljetuspalvelujen tarjoajia on vähintään kaksi. Saatujen tietojen mukaan Kärsämäellä, Merijärvellä, Pyhännällä ja Siikalatvalla toimii pääsääntöisesti vain yksi kuljettaja, jolloin palvelujen kattavuutta ei voi pitää riittävänä. Varmuutta kuljetuspalvelujen saatavuudesta kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ei hinnoittelun osalta saatu selvityksessä yksiselitteisesti selville, koska suurin osa kuljettajista ei halunnut luovuttaa käyttämiään hinnoittelutietoja. Saatujen hintojen suuruusluokkatietojen perusteella hinnoissa on vaihtelua saman kunnan sisällä. Erot hinnoittelussa perustuvat kuljetusetäisyyksiin ja kuljettajien erilaisiin hinnoitteluperusteisiin, mistä johtuen kuntalaiset eivät ole täysin samanarvoisessa asemassa. Myös kuntien erilainen hinnoittelu lietteiden käsittelymaksuissa aiheuttaa eroja asiakkaan maksamiin tyhjennyshintoihin eri kuntien välillä. Syrjimättömyys näyttäisi täyttyvän siltä osin, että kuljetuspalveluja on saatavilla tarpeen mukaan kaikille sitä tarvitseville.

Selvityksen perusteella nykyisen käytössä olevan kiinteistön haltijan järjestämän sako- ja umpikaivolietteen kuljetuksen ei voitu todeta aiheuttavan suoranaista terveydellistä haittaa, koska kaikki rekisteröityneet

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

lietteen kuljettajat kuljettivat lietteitä asianmukaisesti ja toimittivat ne jätevedenpuhdistamoille käsiteltäviksi. Ympäristön kannalta nykyinen kuljetusjärjestelmä ei toimi parhaalla mahdollisella tavalla, koska sen puitteissa tapahtuu ristikkäistä ajoa ja ajoreititystä ei voida suunnitella niin, että ajosuorite jäisi mahdollisimman vähäiseksi.

Kotitalouksien aseman kannalta nykyinen kiinteistön järjestämän kuljetusjärjestelmän ongelmana voidaan pitää hinnoittelun vaihtelua ja eroavaisuuksia hinnoittelun perusteissa. Kuljetuksen saatavuuden ja joustavuuden puolesta nykyinen järjestelmä on toiminut riittävällä tavalla. Kunnissa, joissa toimii pääsääntöisesti vain yksi kuljettaja, voidaan nykyistä järjestelmää pitää haavoittuvaisena kuljettajan toiminnan päättyessä nopealla aikataululla tai jos se on estynyt väliaikaisesti, jolloin ehto järjestelmän luotettavuudesta ei täyty.

Nykyisen kuljetusjärjestelmän haittana yritysten kannalta on sen perustuminen pääosin tilauksiin, jolloin ajojärjestelyjen suunnittelu on haastavaa ja usein joudutaan ajamaan vajailla kuormilla. Tämä tuli esiin yritysten kanssa käytyjen keskustelujen yhteydessä.

Viranomaisten aseman kannalta nykyinen kuljetusjärjestelmä ei täytä jätelain asettamia edellytyksiä, koska ne eivät saa aina kattavia tietoja lietekuormien noudoista, kaivojen tyhjennyskerroista kiinteistökohtaisesti. Tietojen puutteellisuus hankaloittaa valvonnan suorittamista eikä mahdollista lain edellyttämän rekisterin ylläpitämistä.

Perusteena siirtymiselle kiinteistökohtaisesta kuljetusjärjestelmästä kunnan järjestämään kuljetukseen olisi tämän selvityksen perusteella hintaerojen tasoittaminen jätelautakunnan alueella ja ajosuoritteen vähentäminen keräystä yhdistelemällä. Lisäksi valvontaa voitaisiin tehostaa, kun tieto kaivoista ja lietemääristä sekä tyhjentämisistä lisääntyisi. Valvontaa suorittavien viranomaisten käytettävissä olevat resurssit ovat suhteellisen pienet, mutta kattavien tietojen avulla valvonta olisi mahdollista kohdistaa niihin kiinteistöihin, joilla tietoa kaivojen tyhjennyksistä ei ole. Aiempaan verrattuna sako- ja umpikaivoja tyhjentävien yrittäjien määrä on vähentynyt etenkin jätelautakunnan reuna-alueen kunnissa. Tällä hetkellä tyhjennyspalveluita on saatavissa, mutta jos kehitys jatkuu vähenevänä, voisi keskitetyllä kilpailutuksella paremmin turvata palvelujen saatavuutta myös tulevaisuudessa.

Jos keskitetty kilpailutus sako- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmäksi päätetään toteuttaa, tulee se tehdä paikalliset olosuhteet huomioiden urakka-alueita suunniteltaessa ja huomioiden se, että kiinteistöjen tarpeet kaivojen tyhjennyksille vaihtelevat suuresti. Lisäksi järjestelmän tulee pystyä vastaamaan odottamattomiin tilanteisiin nopealla aikataululla."

Muutokset vuoden 2013 selvitykseen verrattuna

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

Sako- ja umpikaivojen tyhjennyksiin, lietteiden kuljetuksiin ja käsittelyyn liittyvässä toiminnassa näyttäisi tapahtuneen suhteellisen vähän muutoksia, jos nyt laadittua raporttia vertaa jätelautakunnan vuonna 2013 toteuttamaan selvitykseen.

Yrityskentässä on tapahtunut jonkin verran muutoksia, mm. yrityskauppojen ja toiminnan lopettamisen myötä. Sievin suunnalla toiminut yrittäjä hakeutui konkurssiin. Uusia yrittäjiä ei ole aloittanut samassa suhteessa.

Lietteiden käsittelymaksut ovat nousseet Haapavedellä noudatettavia taksoja lukuun ottamatta, osa paljonkin, jotkut yli kaksinkertaisiksi. Kuljetuskustannukset ovat kohonneet vähemmän, mutta käsittelyhintojen noususta johtuen hintatason hajonta on kasvanut.

Lausunnot ja mielipiteet

Asiasta antoi lausuntonsa 12 kuntaa. Niiden lausunnoissa pääsääntöisesti kannatettiin nykyisen kuljetusjärjestelmän jatkamista, kuitenkin tarkemmin erittelemättä, miten järjestelmää koskevat vaatimukset täyttyvät. Oulaisten, Pyhäjoen ja Toholammin lausunnoissa asiaa tarkasteltiin laajemmin.

Kärsämäen Vesihuolto Oy:n lausunnossa kannatettiin nykyisen toimintatavan jatkamista ja todettiin, että puhdistamon sakeutettu liete kuljetetaan nykyisin Haapaveden puhdistamolle jatkokäsittelyä varten.

Vestia Oy:n lausunnossa analysoitiin jätelain kiinteistön haltijan järjestämälle kuljetukselle asetettuja vaatimuksia ja arveltiin, etteivät ne kaikilta osin täyty. Lausunnon mukaan yhtiöllä on hyvät valmiudet hoitaa lietteiden kuljetus kunnan järjestämänä kuljetuksena jo lyhimmänkin siirtymäajan jälkeen. Yhtiöllä on käytössä ajanmukainen kuljetusten ohjausjärjestelmä, laskutusjärjestelmä ja riittävä henkilöstö. Kuljetusten kilpailutus sekä urakoiden valvonta tehdään hyvällä ammattitaidolla ja kokemuksella.

Alueellisilta ELY-keskuksilta pyydettiin lausuntoja erityisesti siksi, että ely-keskukset hallinnoivat ns. jätehuoltorekisteriä. ELY-keskukset eivät kuitenkaan ottaneet kantaa asiaan.

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten lausunnoissa korostettiin mm. kunnan järjestämän kuljetuksen hyviä puolia viranomaisvalvonnan ja sitä kautta myös vesienhoidon tavoitteiden kannalta. Lausuntojen mukaan kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen vaatimukset eivät aina-kaan kaikilta osin täyty. Kolmessa lausunnossa todettiin, että lietteiden kuljetuksessa jatkettaisiin nykyiseen tapaan. Näihin päätöksiin liittyi esittelevän ympäristönsuojeluviranomaisen eriävä mielipide.

Terveydensuojeluviranomaisten lausunnoissa katsottiin, ettei tiedossa ollut käytöstä olevasta kuljetusjärjestelmästä johtuvaa haittaa tai vaaraa ihmisten terveydelle. Lausunnoissa korostettiin mm. toiminnan luotettavuutta ja palvelun saatavuutta.

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry mielipide oli toimitettu kuulemisajan alussa myös jätelautakunnan ohella toimialueen kunnan- ja kaupunginhallituksille sekä teknisille ja ympäristölautakunnille. Mielipiteessä verrattiin toistuvasti jätelaitoksen suorittamaa kilpailutusta kiinteistön haltijan järjestämään kuljetukseen, mikä aiheutti väärinkäsityksiä, kun sako- ja umpikaivolietteet on rajattu jätelaitoksen toiminnan ulkopuolelle. Mielipiteessä painotettiin kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetusten vaatimusten täyttymistä jätelautakunnan alueella, joskin perustelut jäivät monin paikoin yleisiksi viittauksiksi.

Yrittäjäjärjestöt kannattivat nykyistä järjestelmää ja esim. Ympäristöteollisuus ja –palvelut YTP ry esitti mielipiteessään, että lietteiden kuljetuksesta aiheutuva päästö ympäristöön on varsin marginaalinen jo yksin raskaan liikenteen kokonaispäästöön verrattunakin.

Alan yrittäjät korostivat mielipiteissään mm. paikallisten toimijoiden palvelukykyä ja järjestettyä päivystystä kiireellisiä tilanteita ajatellen.

Lähes kaikissa kuntalaisten mielipiteissä kannatettiin nykyistä kuljetusjärjestelmää mm. hyvään palveluun vedoten. Mielipiteenä jätettiin myös nettiadressi, jossa oli yli 300 allekirjoittajaa toimialueen kahdeksasta kunnasta.

JÄTELAUTAKUNNAN ESITTELIJÄ: Jokilaaksojen jätelautakunta päättää, että sen toimialueella siirrytään sako- ja umpikaivolietteiden kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa jätelain 36 §:n mukaiseen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen vaiheittain vuosina 2022 – 2024. Samalla jätelautakunta määrää jätelain 149 §:n 4 momentin edellyttämällä tavalla, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus lakkaa sanotuin ajankohtina lautakunnan toimialueella.

Koska kunnan järjestämän sako- ja umpikaivolietteiden kuljetuksen toteuttamisesta ei tällä hetkellä ole kuntien kesken eikä Vestia Oy:n kanssa tehtyjä erillissopimuksia, kilpailuttamisvastuu on kullakin kunnalle erikseen.

Kuntien, joiden alueella ei yksinään muodostu riittäviä urakkakokonaisuuksia, on syytä tehdä keskenään yhteishankinta, elleivät kunnat muuta keskenään sovi. Yhteishankintojen toteuttaminen voi lautakunnan näkemyksen mukaan pohjautua nykyiseen yhteistoimintaan. Lautakunta esittää, että ensimmäisenä toteutettaisiin yhteishankinta Alavieskan, Haapajärven, Kalajoen, Nivalan, Sievin ja Ylivieskan kuntien alueella siten, että kunnan järjestämään kuljetukseen siirrytään 1.1.2022 alkaen.

Pyhäjoen, Merijärven ja Oulaisten sekä Haapaveden, Kärsämäen, Pyhäjärven, Pyhännän ja Siikalatvan alueilla yhteishankinnat toteutettaisiin siten, että kunnan järjestämään kuljetukseen siirrytään 1.1.2023 lukien. Kannuksen ja Toholammin kuntien alueella yhteishankinta järjes-

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

tettäisiin siten, että kunnan järjestämään kuljetukseen siirrytään 1.1.2024 alkaen.

Kunnat voivat halutessaan sopia keskinäisestä yhteistyöstä kuitenkin siten, että kunnan järjestämään kuljetukseen siirrytään lautakunnan tässä päätöksessä antamina ajankohtina.

Yhteishankinnoissa on syytä erityisesti ottaa huomioon päivystysluonteisen toiminnan sisällyttäminen urakoihin sekä urakka-alueiden rajaaminen siten, että urakan voi suorittaa yhdellä ajokalustolla ja soveltuvin osin myös traktorikalustolla.

Perustelut:

Sako- ja umpikaivolietteiden kuljetusten tilannetta sekä kunnan järjestämän ja toisaalta kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen toimivuutta suhteessa jätelainsäädännön ja jätehuoltomääräysten vaatimuksiin voidaan arvioida seuraavasti:

Lautakunnan suorittaman selvitystyön perusteella kaikissa kunnissa ei voida katsoa olevan kuljetuspalveluja tarjolla kattavasti ja luotettavasti. Tämä koskee etenkin lautakunnan toimialueen pienempiä, reuna-alueilla sijaitsevia kuntia. Kuljetuspalvelujen tarjonta näyttäisi vähentyneen viime vuosina verrattuna lautakunnan toteuttamaan selvitykseen vuonna 2013.

Kuljetusyrittäjät ovat esittämissään mielipiteissä korostaneet haluavansa palvella asiakkaitaan nopeasti, useimmiten hätätapauksissa poikkeuksellisinakin ajankohtina sekä huomioon ottaen sako- ja umpikaivojen sijainnin ja muiden olosuhteiden erityispiirteet. Saadun aineiston perusteella kuljetusliikkeet toimittavat lietteen asianmukaiseen käsittelyyn. Epäselväksi jää lähinnä se, mm. kuljetustietojen puutteellisuuden vuoksi, minkä verran lietteitä kuljetetaan omatoimisesti lainsäädännön ja normiston vastaisesti ja minkä verran kaivoja tyhjennetään liian harvoin tai ei lainkaan.

Kuljetushinnoissa vaikuttaa olevan eroja myös yksittäisen kunnan sisällä, kuntien välisten erojen lisäksi. Lietteiden käsittelyhinnat ovat pääsääntöisesti olleet nousussa, jolloin kokonaiskustannusten hajonta on kasvanut entisestään vuoden 2013 jälkeen.

Sako- ja umpikaivolietteet kuljetetaan pääsääntöisesti lähimpään vastaanottopisteeseen ja alueella olevaa pisteverkkoa on pidettävä kattavana, joskin Sieviin olisi syytä saada vastaanottopiste pidettyneiden kuljetusmatkojen vuoksi.

Kunnan järjestämä kuljetus edistäisi jätehuollon yleistä toimivuutta ja tukisi alueellisen jätehuollon kehittämistä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa saavutetaan myös ympäristön kannalta parempi lopputulos, vaikkakin ero kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen vaikutuksiin ei olisikaan kovin suuri.

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

Kaivoja tyhjennettäisiin siirtymävaiheessa jossain määrin myös epäedullisina aikoina, mutta myöhemmin toiminta vakiintuisi. Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuollon seuranta ja valvonta on työläämpää. Rekisterin jätteen kuljetuksista tulee olla ajantasalla ja se edellyttää selkeitä ja määräysten mukaisia kuljetustietoja. Rekisterin, neuvonnan sekä laajemminkin jätehuoltoviranomaisen kustannusten periminen oikein kohdennetulla perusmaksulla on haastavaa.

Näkemykset kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen ja kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen vaikutuksista kotitalouksien asemaan vaihtelevat suuresti mielipiteenilmaisijasta riippuen. Kiinteistön haltijat ovat ottaneet kantaa itse järjestämänsä jätteenkuljetuksen puolesta. Toisaalta osa kiinteistöistä on säännöllisen lietehuollon ulkopuolella.

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus todennäköisesti turvaisi kuljetusyrittäjien nykyisen aseman, joskin kuljettajien määrä on ennemminkin laskussa kuin nousussa. Lisäksi kuljetettava lietemäärä näyttäisi ainakin nykyisessä järjestelmässä olevan laskussa. Valvonnan myötä, olipa järjestelmä kumpi tahansa, työtehtävät (tyhjennettävien kaivojen määrä) tulisivat ainakin joksikin aikaa lisääntymään. Kunnan järjestämä kuljetus antaa uusille yrityksille paremmat mahdollisuudet tulla mukaan markkinoille.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätehuollon asianmukainen järjestäminen ja sen valvonta vaativat enemmän resursseja kuin kunnan järjestämässä, mm. kuljetustietojen kokoamisessa rekisteriin useista eri lähteistä.

Edellisestä seuraa, että kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen sallimisen asumisessa syntyvän sako- ja umpikaivolietteen kuljetuksessa ei voida katsoa olevan vaikutuksiltaan ainakaan kaikilta osin kokonaisuutena arvioiden myönteinen ottaen huomioon erityisesti vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jätelain 37 §:ssä kiinteistönhaltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle asetetut vaatimukset eivät täyty.

Loppupäätelmänä on, että Jokilaaksojen jätelautakunnan alueella on siirryttävä sako- ja umpikaivolietteiden kuljetuksessa kunnan järjestämään kuljetukseen.

Lautakunta määrää tämän johdosta kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen lakkaamisesta sekä aikataulusta, jolla muutos tapahtuu.

Koska tällä hetkellä ei toiminnan järjestämisestä ole kuntien kesken erillissopimuksia, lautakunta sisällyttää esitykseensä arvion yhteishankinta-alueista.

Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 9	02.05.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 14	18.09.2018
Jokilaaksojen jätelautakunta	§ 21	04.12.2018

JÄTELAUTAKUNTA: Asiaa koskevan esittelyn jälkeen puheenjohtaja avasi keskustelun asiassa.

Lautakunnan jäsen Timo Aitto-oja totesi mm., että Pyhännän kunnan alueella lietteiden kuljetuspalveluja tarjoaa kolme yrittäjää. Palvelua on tarjolla asiakkaille, niin asuinkiinteistöille kuin yrityksellekin, nopeasti ja luotettavasti. Aitto-ojan mielestä se ei pidä paikkaansa, etteivät kiinteistönhaltijan järjestämän kuljetuksen jätelain 37 §:ssä tarkoitetut vaatimukset täytyisi lietteiden kuljetuksessa. Koko maassa kunnan järjestämä kuljetusta on harjoitettu vain muutamilla paikkakunnilla. Kuntien ja viranomaisten lausunnoissa on puollettu jatkamista nykyisellä järjestelmällä. Jos järjestelmä muuttuisi, lähellä tuotettu palvelu poistuisi, mistä aiheutuisi ongelmia.

Aitto-oja esitti vastaehdotuksenaan, että lautakunta päättää alueella jatkettavan nykyisellä sako- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmällä eli kiinteistön haltijan järjestämällä jätteenkuljetuksella.

Jätelautakunnan jäsenet Ilkka Saari ja Irja Erkkilä sekä monet muut lautakunnan jäsenet kannattivat Aitto-ojan tekemään ehdotusta.

Jäsen Päivi Sarpola kannatti esittelijän ehdotusta.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiassa on tehty esittelijän ehdotuksesta poikkeava, kannatettu päätösehdotus, asiasta on äänestettävä. Äänestystavaksi päätettiin nimenhuutoäänestys siten, että esittelijän ehdotusta kannattavat äänestävät jaa ja Aitto-ojan tekemää vastaehdotusta kannattavat ei.

Äänestyksessä annettiin yksi jaa-ääni (Sarpola P.) ja 15 ei-ääntä (M.E., A.S., A.T., A.K., E.J., E.I., K.A., K.M., N.J., R.P., S.I., Saukko P., S.A., J.H., P.K.).

Puheenjohtaja totesi, että Jokilaaksojen jätelautakunnan päätökseksi on tullut (äänestys 15-1), että sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus jatkuu lautakunnan toimialueella entiseen tapaan kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena.

Lautakunnan esittelijä totesi, että hän pitää jätelautakunnan asiassa tekemää päätöstä jätelain vastaisena ja ilmoitti siten jättävänsä päätöseen eriävän mielipiteen. Lisäksi hän ilmoitti perustelevansa eriävän mielipiteensä kirjallisesti, lautakunnan pöytäkirjaan liitettäväksi.

Otteen oikeaksi todistaa Ylivieskassa 17.12.2018

Aila Eskonniemi
Pöytäkirjanpitäjä

Eriävä mielipide

Jokilaaksojen jätelautakunta on jätelain (646/2011) § 23 tarkoittamana kunnan jätehuoltoviranomaisena kokouksessaan 4.12.2018 § 21 tarkastellut lain 149 §:n 4 momentin mukaisesti aiemman sopimusperusteisen jätteenkuljetuksen järjestämistä. Lain mukaan jätelautakunnan on tullut tarkastella jätteenkuljetuksen järjestämistä lain 37 §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten perusteella. Kyse on kunnan vastuulle kuuluvasta sako- ja umpikaivolietteestä. Lautakunta päätti äänin 15 – 1 jatkaa lietteiden kuljetusta lain tarkoittamana kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena.

Olen jättänyt valmistelevana ja esittelevänä viranhaltijana lautakunnan päätökseen eriävän mielipiteeni, koska pidän päätöstä lainvastaisena enkä täten voi ottaa tehtyä päätöstä vastuulleni.

Lautakunta on tarkastellut lietteiden kuljetusjärjestelmää sekä vuonna 2013 että nyt vuonna 2018. Esittelijänä päätösehdotukseni on perustunut mm. asiasta laadittuun ulkopuoliseen selvitykseen, ELY-keskuksista saatuihin sako- ja umpikaivolietteitä kuljettavien yritysten rekisteritietoihin (JL 94 – 96 §), lautakunnan vuosien 2012 – 2018 kuluessa pyytämiin jätelain 39 §:n 2 momentin tarkoittamiin ns. kuljetustietoihin, asiassa saatuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin ja myös lautakunnan vuoden 2018 aikana suorittamiin asian aiempiin käsittelyvaiheisiin. Jo yksin jätehuoltoviranomaisen omien, kuuden vuoden aikana kertyneiden kokemusten perusteella voi todeta, etteivät jätelain 37 §:ssä säädetty vaatimukset täyty. Kuntien viranomaiset ovat esittäneet samansisältöisiä lausuntoja. Yritystoiminnasta, sako-kaivojen tyhjennysten kattavuudesta ja jätehuoltomääräysten noudattamisesta, lietteiden kuljetuksista, lietemääristä ja niiden jakautumisesta sako- ja umpikaivolietteilisiin sekä kuljetus- ja käsittelyhinnoista saatujen tietojen perusteella on vedettävä sama johtopäätös.

Useiden lautakunnan jäsenten puheenvuoroissa korostui edustajan oman kunnan kanta asiaan. Hallintolaissa (434/2003) on säädetty hyvän hallinnon perusteista. Hallinnon oikeusperiaatteet ohjaavat viranomaisen päätösharkintaa ja muuta asian käsittelyä. Näitä periaatteita ovat mm. tarkoitussidonnaisuuden periaate, jonka mukaan viranomaisella ei saa olla toiminnassaan väärä vaikuttimia eikä harkintavaltaa saa käyttää väärin. Viranomainen ei saa ryhtyä edistämään muita tarkoituksia kuin niitä, jotka kuuluvat sen tehtäväpiiriin ja sisältyvät asiassa sovellettavan lain tavoitteisiin. Objektiveettiperiaate edellyttää viranomaisilta asiallista ja puolueetonta toimintaa. Hallintolain 45 §:ssä edellytetään päätöksen perustelemista. Lautakunnan asiassa tekemä päätös on myös hallintolain vastainen.

Näin ollen Jokilaaksojen jätelautakunnan 4.12.2018 § 21 tekemä päätös on niin jätelain (646/2011) kuin myös hallintolain (434/2003) vastainen, minkä vuoksi olen jättänyt siitä eriävän mielipiteeni.

Ylivieskassa, 5. joulukuuta 2018

Tapio Koistinaho
jätelautakunnan esittelijä

KUNTALAIN MUKAINEN VALITUSOSOITUS

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Postiosoite PL 189

90101 OULU

Sähköposti pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin 029 56 42800

Faksi 029 56 42841

Käyntiosoite Isokatu 4, Oulu

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valitusaika

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta virallisessa lehdessä. Ilmoitus on julkaistu virallisessa lehdessä 28.12.2018. Tätä päätöstä koskeva valitusaika päättyy siten 4.2.2019.

Valituskirjelmän sisältö ja liitteet

Valituskirjassa on ilmoitettava

- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet.

Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava.

Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan nimi, kotikunta ja postiosoite.

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja. Valituskirjojen toimittaminen valitusviranomaiselle Valitusasiakirjat on muutoksenhakijan tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava viimeistään määräjän viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa valitusviranomaiselle ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Valitusasiakirjan voi toimittaa myös telekopiona (faksina) tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä, eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Sähköisen viestin (faksin tai sähköpostin) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteissa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Valitusasiakirjat toimitetaan aina omalla vastuulla. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Oikeudenkäyntimaksu

Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista on säädetty erikseen.